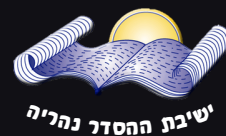

נהר זעה

עלון חודשי של ישיבת ההסדר בנהריה

שנת תשפ"ג | כ"ד כסלו - ב' טבת | 19-26/12/2023 | גליון מס' 9

זורי בונה

ראש ישיבת ההסדר - הרב משה אדלר

"והיה אומר הר"מ מרוטנבורק ז"ל שרבו הסעודה שמרבים בהם הן סעודת הרשות שלא קבעו אלא להלל ולהודות ולא משתה ושמחה" (טור או"ח, תרע). המהר"ם מרוטנבורג (מגנצא, 1215-1293) היה מורו ורבו של הרא"ש (רבנו אשר בן יחיאל, אשכנז-ספרד, 1250-1327), אך קטע זה לא נמצא כלל בכתבי הרא"ש השונים, וכנראה נאמר ישירות מהמהר"ם למחבר הטור, רבי יעקב בנו של הרא"ש (1269-1343). יש הפוסקים שיש קצת מצווה בסעודה בגלל חנוכת המזבח (דרכי משה הקצר, מהר"ל, רמ"א על השו"ע או"ח תרע, ב; ע"פ מגילת תענית)

מספר טעמים הובאו באחרונים לסיבה לאי ציווי על סעודות בחנוכה. ידועים תשובות בעל הלבוש (בפורים היה הצלה ממוות ולכן אנו שמחים באוכל - על היות גופנו בחיים, מאידך בחנוכה היוונים ביקשו להעביר אותנו על דתנו ותרבותנו, על זה אנו חייבים בהלל והודאה אך לא באכילה) ותשובת הט"ז (או"ח תרע ס"ק ג): "דבפורים הי' הנס מפורסם להצלת נפשות וע"ז יש שמחה בעוה"ז, משא"כ בחנוכה דאע"ג דהיתה ישועה ממנו יתברך במלחמה מ"מ לא היה מפורסם... רק בנרות היה הנס מפורסם ע"כ קבעו להלל ולהודות כי אין מזה שמחה בעוה"ז והצלת נפשות היה טפל בזה... עשו עיקר מן הנס המפורסם שהוא מורה על הודיה".

תשובה ידועה פחות מופיעה בב"ח במקום (רבי יואל סירקיש, פולין, 1561-1640), חותנו ותלמידו של הט"ז:

"ונראה דבפורים עיקר הגזירה היתה לפי שנהנו מסעודתו של אותו הרשע (מגילה יב א) ועל כן נגזר עליהם להרוג ולאבד את הגופים שנהנו מאכילה ושתייה של איסור ושמחה ומשתה של איסור, וכשעשו תשובה עינו נפשיתם וכמו שאמרה אסתר לך כנוס את כל היהודים [וגו'] ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים וגו' (אסתר ד טז) ולפיכך קבעום למשתה ויום טוב לזכור עיקר הנס. אבל בחנוכה עיקר הגזירה היתה על שהתרשלו בעבודה, ועל כן היתה הגזירה לבטל מהם העבודה כדתניא בברייתא שגזר עליהן אותו הרשע לבטל התמיד, ועוד אמר להם מצוה אחת יש בידם אם אתם מבטלין אותה מידם כבר הם אבודין ואיזה זה הדלקת מנורה, שכתוב בה (שמות כז כ) להעלות נר תמיד. כל זמן שמדליקין אותן תמיד הם עומדין כו' עמדו וטימאו כל השמנים וכשחזרו בתשובה למסור נפשם על העבודה הושיעם יי' על ידי כהנים עובדי העבודה בבית יי'. על כן נעשה הנס גם כן בנרות תחת אשר הערו נפשם למות על קיום העבודה ולפיכך לא קבעום אלא להלל ולהודות שהיא העבודה שבלב".

דווקא בחנוכה עלנו להתאמץ, לתקן ולשפר את עבודת ה' שבלב, לכוון יותר בתפילתנו ולהודות לשבח ולהלל את השי"ת בכל כוחנו.

אין זניינים:

דברי ברכה - עמ' 1

דיני חנוכה בקצרה - עמ' 2

דבר תורה לחנוכה - עמ' 3

דקה של קריאה - עמ' 4

דקה תורה - עמ' 5

חג שמח!

שנתי אפיאיר איתגאור
הפניתי ב"ח אחז אהצ!

סדר הדלקת נרות חנוכה

גיבור כארי
לזכרו של סמל אביתר יוספי ז"ל

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר חנוכה.
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

ביום הראשון בלבד מוסיפים ברכה זו:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

הנרות הללו אנחנו מדליקין, על הנסים ועל התשועות
ועל הנפלאות, שעשית לאבותינו על ידי כהניך הקדושים.
וכל שמונת ימי חנוכה הנרות הללו קדש, ואין לנו רשות
להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד,
כדי להודות לשמך על נסיה נפלאותיה ותשועותיה.

מזמור שיר

חנוכת הבית לדוד:

ארוממה יי כי דליתני ולא שמחת איבי לי:
יי אלהי שועתי אליה ותרפאני:
יי העלית מן שאול נפשי חיייתי מירדי בור:
זמרו ליי חסידיו והודו לזכר קדשו:
כי רגע באפו חיים ברצונו בערב יליו בכי ולבקר רנה:
ואני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם:
יי ברצונה העמדתה להררי עז הסתרת פניה הייתי נבהל:
אליה יי אקרא ואל אדני אתחנן:
מה בצע בדמי ברדתי אל שחת היודה עפר היגיד אמתה:
שמע יי וחנני יי היה עזר לי:
הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה:
למען יזמרה כבוד ולא ידם יי אלהי לעולם אוֹדך:

חג חנוכה שמח!

דיני חנוכה בקצרה

הרב איציק פייגלין - רב הגרעין התורני "בית נריה"

אורחים בחנוכה

מי שמתארח ללינת לילה אצל חברו, משתתף עימו בהוצאות השמן, לחילופין יקנה המארח לאורח חלק מן השמן (האורח יגביה את השמן ויתכוון לקנות מקצתו), ויצא ידי חובה בהדלקת המארח.

מי שלא יימצא בביתו בעת ההדלקה, אם ישוב לישון בביתו מאוחר בלילה, מוטב שימנה שליח שידליק בעבורו בביתו בזמן, ולכן משפחה, הנוסעת לשבת, איננה מחויבת לדאוג לכך שמישהו ידליק נר חנוכה בביתם בליל שבת, ואולם אם הם שבים במוצ"ש הביתה, ידליקו כאשר ישובו לביתם.

הדלקה במסיבות חנוכה

כאשר נאספים בני אדם במקום כינוס בשמחת חנוכה, בר מצווה וכדומה, אזי אם מתפללים שם, אפשר להקל ולברך על הדלקת נר חנוכה באולם, משום שנראה כבית כנסת. ויש שמקלים לברך גם אם אין מתפללים שם. בכל מקרה אין יוצאים ידי חובה בהדלקה זו, שכן יש לה דין של הדלקה בבית כנסת.

שבת חנוכה

רצוי להתפלל מנחה בערב שבת טרם הדלקת נרות החנוכה. אולם, אם אין מניין, ידליק נר חנוכה ואח"כ יתפלל מנחה ולא יפסיד תפילה בציבור בשל כך. מדליקים תחילה נר חנוכה ולאחר מכן נרות שבת. יש להקפיד בערב שבת להרבות בשמן שבנרות החנוכה על מנת שהנרות ימשיכו לדלוק עוד חצי שעה לאחר צאת הכוכבים (כשעה ורבע מזמן ההדלקה). המדליקים בנרות שעווה ידליקו נרות גדולים (נר חנוכה רגיל דולק כחצי שעה בלבד). במוצ"ש, מדליקים בבית הכנסת נר חנוכה ולאחר מכן מבדילים. בבית נחלקו המנהגים: הספרדים מבדילים תחילה ואח"כ מדליקים נר חנוכה, חלק מהאשכנזים נוהגים להדליק נר חנוכה ולאחר מכן להבדיל, שכן שמע כבר הבדלה בבית הכנסת, ואחרים נוהגים להבדיל תחילה ואח"כ להדליק נר חנוכה, שכן תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם. אם לא שמע הבדלה בבית הכנסת יש להבדיל בבית טרם הדלקת נרות החנוכה.

תפילות וברכות בחנוכה

בכל ימי החג אומרים "על הנסים" בתפילות וברכת המזון. אם שכת, אינו חוזר, אך רצוי להזכיר מיד לאחר "יהיו לרצון" שלפני "אלוקי נצור", או לפני "יהיו לרצון" שבסוף "אלוקי נצור": "מוזים אנחנו לך על הנסים...". בברכת המזון, אם שכת לומר "על הנסים" לאחר "נודה לך" יזכיר "הרחמן הוא יעשה לנו נסים...".

מנהגי חנוכה

נוהגים לאכול מאכלים מטוגנים בשמן כגון סופגניות ולביבות, זכר לנס פך השמן. יש נוהגים לאכול בחנוכה תבשילי חלב וגבינה לזיכרון הנס שהאכילה יהודית בתו של יוחנן כהן גדול את מלך יוון גבינה.

נהגו שנשים לא תעשינה מלאכה, בזמן שהנרות דולק ים למשך חצי שעה שזה זמן החיוב.

עוד נהגו שהאבות נותנים דמי חנוכה לילדים. הטעם למנהג זה שחנוכה הוא חינוך, ומושכים את לב הילדים לתורה ואומרים להם מעות הללו שאתם מקבלים היום כדי שתקבלו עליכם עול תורה ומצוות. ועוד שאחת מגזירות היוונים על עם ישראל, הייתה: לבטל תורה מישראל, לפיכך צריכים בימי חנוכה להגביר לימוד התורה, בעיקר ע"י ילדי ישראל, ועושים זאת בחנוכה ע"י הענקת "פרסי עידוד" להעלות את המוטיבציה ללמוד תורה.

נחלקו הראשונים, אם ימי חנוכה נקבעו גם למשתה ושמחה כפורים, או רק ימי הלל והודאה. להלכה נפסק שיש קצת מצווה בריבוי סעודות בחנוכה, מכיוון שבאותם ימים הייתה חנוכת המזבח. מכל מקום יש לדאוג שבכל מסיבה יאמרו דברי תורה ושבח לקב"ה, ואז בודאי יחשבו סעודות אלו לסעודות מצווה.

מבוא

בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני. וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור. ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין חנוכה. (רמב"ם הל' חנוכה פ"ג ה"א - ה"ג)

זמן ההדלקה

הספרדים וחלק מן האשכנזים (צאצאי משפחות הנוהגים ע"פ מנהג החסידות - נוסח ספרד) מדליקים נרות חנוכה אחר צאת הכוכבים. שאר האשכנזים (צאצאי משפחות הנוהגים ע"פ הליטאים - נוסח אשכנז) מדליקים נרות מיד אחר צאת הכוכבים. בפועל מנהג זה קשה לקיום, שכן יש זמן קצר בין מנחה לערבית, ואין הרבה טעם לרוץ לבית אחרי מנחה, להדליק נרות בחטף ולחזור במהירות לבית הכנסת לערבית.

לכן המנהג הראוי הוא שכל מי שיכול להגיע לביתו מיד עם צאת הכוכבים, יתפלל ערבית במניין ויגש לביתו וידליק נרות נבחת עם כל המשפחה (כך יש זמן איכות עם הילדים לשיר את מזמורי החנוכה ולספר על הנס).

ניתן להדליק נרות בברכה כל עוד יש אנשים שיראו את ההדלקה. לכן, אפשר לאחר את ההדלקה כדי להמתין לאחד מבני הבית, ובכך יזכה אותו אחד להדלקה משותפת עם כל בני ביתו.

מקום ההדלקה

בבית פרטי עם חצר, יש להדליק את הנרות בפתח החצר הפונה לרשות הרבים. אם פתח החצר אינו פונה לרשות הרבים יש לבחור חלון הפונה לרשות הרבים ולהדליק בו.

אם מדליקים את הנרות בפתח הבית, כפי שראוי, יש להדליק חנוכיה אחת בלבד ע"י בעל הבית, ושאר בני המשפחה יצאו ידי חובה בהדלקתו. רק כאשר מדליקים בתוך הבית ניתן להדליק כמה חנוכיות במרחק זה מזה שיהיה הכר ביניהם.

בדירה בבניין משותף, יש להדליק את הנרות בחלון הפונה לרשות הרבים. מי שגר מעל הקומה השלישית יכול להדליק בחלון, אך יקפיד לשים את הנרות במקום שניתן לראותם מהבניין ממול. אם אין כזה בניין, ידליקו בתוך הבית.

החייבים בהדלקה

על אף שמצוות ההדלקה תלויה בזמן, גם נשים חייבות במצוה זו. לכן אשה יכולה להדליק ולברך עבור בני ביתה באותה מידה שהאיש יכול. מכל מקום, נהגו להמתין עד שכל המשפחה תיאסף, ושבועל הבית ידליק ויברך עבור כולם.

צורת ההדלקה

ביום הראשון מדליקים את הנר הימני ביותר. למחרת מתחיל מהנר שמשמאלו של נר זה, כך שביום השמיני מתחיל מהנר השמאלי ביותר ופונה ימינה, דהיינו כל יום מתחיל להדליק מהנר החדש ביותר ופונה ימינה, הסיבה לכך היא כי אנו רוצים לברך על הנר הנוסף המורה על הנס, שהרי בתוספת הימים נתוסף נס. בלילה הראשון מברכים שלוש ברכות לפני ההדלקה: "ברוך... להדליק נר (של) חנוכה", "שעשה נסים" ו"שהחיינו". בשאר הלילות מברכים רק שתי ברכות. רק לאחר סיום הברכות והדלקת הנר הראשון מתחילים לומר "הנרות הללו".

חא חנוכה שמחה!

זר תורה לחנוכה

יאיר ריאחי - תלמיד שנה ב'

השולחן ערוך (סי' תק"ע ס"ב) כותב וז"ל ריבוי הסעודות שמרבים בהם הם סעודות הרשות שלא קבעום למשתה ושמחה עכ"ל וכותב המשנ"ב (שם) וז"ל ונראה הטעם... (מדבר על המקרה בפורים) משא"כ במעשה דאנטיוכוס שלא גזר עליהם להרוג ולהשמיד רק צרות ושמדות כדי להמיר דתם ואם היו ישראל מכניעים להם להיות כבושים תחת ידם ולהעלות להם מס וחוזרין לאמונתם ח"ו לא היו מבקשים יותר אלא שהגביר הקב"ה יד ישראל ונצחום לכך לא קבעום אלא להלל ולהודות לבד כלומר כיון שהם רצו למנוע אותנו מזה לכפור בדתנו ח"ו ובעזרתו ית' לא הפיקו זממם וגברה ידינו לכך אנו מודים ומשבחים לו על שהיה לנו לאלהים ולא עזבנו מעבודתו עכ"ל כידוע לנו שמלכות יוון סותרת את כל מה שישראל מאמינים בו, (לדוג' יוון לא מאמינה במילה בראשית אלא אומרת שהכל היה קיים תמיד, ולכן אין דבר כזה בראשית).

יוון מאמינה גם ביופי גופני, ואילו אנחנו מאמינים ביופי רוחני (כ"ש בשיעורי רב משה במאמר ע"י כהניך הקדושים ע"ש) אלמא המטרה של יוון להוריד אותנו למטה, דווקא מבחינה דתית, אמונית כי זה סתר את כל האמונה שלהם. אומר הרב פינקוס (שיחות לחנוכה עמ' פו) הקב"ה גילה להם את אהבתו אליהם בבחינת "עמו אנכי בצרה" כלומר כאשר אנחנו בצרה הקב"ה נמצא איתנו, בכל עת ובכל מקום. משל למה"ד לצדיק אשר כולם מחכים ללחוץ לו את היד, ואילו אותו צדיק קורא דווקא למישהו אחד ולא רק מחבק אותו, נותן לו נשיקה, מזמין אותו לביתו. ואותו אדם ירגיש שארע לו נס גדול! והנמשל הוא כך גם אלינו שהקב"ה מתוך החושך, מתוך טומאת היוונים לחץ לנו יד והביא לנו נשיקה הזמין אותנו אליו הביתה.

ובכך הציל אותנו וזה הנס הגדול בחנוכה. מחזק הנתיבות שלום את דברו (עמ' רנב) וכותב שדווקא בזכות אי ההשלמה שלהם (כלומר הם לא השלימו עם המציאות, והיו בטוחים שהקב"ה יגאל אותם), אירע להם אותו נס. ממשיך רב משה בשיחותיו (ס' מאמר הגלות הרביעית) ושואל איך אנחנו יכולים לצאת מהגלות? ע"י זה שאנחנו אומרים תודה. בזה שאנחנו אומרים תודה אנחנו סותרים את כל מה שיוון מאמינה בו!! זה הניצחון האמיתי! רק ככה אנחנו נוכל לצאת מהגלות. נקודה נוספת שמעלה הרב לונדין (במאמרו בעולם קטן 'שמן איכות) ד כאשר אנו לומדים גמרא אנו מאפשרים לעצמינו להבין את הסברות את העיקרון שעומד מאחורי ההלכה, איכות בתוך כמות ועוד... וגם בזה יש כאלה שמתמקדים בסוגיה, ויש שמנסים לחרוז את הש"ס.

'סברה מופשטת איננה רק יכולת אינטלקטואלית, היא הפתח שלנו לעבור מעולם החומר המורכב לעולם הרוח המופשט לקחת את הזיתים ולסחוט מהם שמן שיכול להאיר... להביט על המציאות לא במבט קטנוני אלא ממעוף הציפור'. יהי רצון שנזכה לעלות למעלה, ושבחג הזה הקב"ה יאיר את עינינו ונוכל להביט על העולם לא רק במבט חומרי שטוח (כמו היוונים) אלא במבט רוחני עמוק.

חג חנוכה שמחת!! (:

דלת של קריאה

שי שמואל בן משה - תלמיד שיעור ג'

חודש כסלו הוא חודש של התגברות האור על החושך.
חודש בו החושך מגיע מוקדם וגשמים ניתכים ארצה.
בתוך כל זה ש אור גדול, זהו נס חנוכה.
גם לנו יש ימים של חושך, ימים אפרורים.
אך בכל אתגר צריך להדליק נר קטן, נר של אמונה בקב"ה, נר שיכול לסלק
חושך גדול.
שנזכור שהכל מגיע מאבא שבשמיים נוכל בקלות להדליק נר קטן שיסלק את
החושך הגדול.
נר שאומר: "אל תדאג, לא סתם מה שעובר עליך קורה, כי הכל לטובה, כל
ניסיון, כל חטא, כל כישלון שאני מביא לך אני בטוח שתוכל לעמוד בו ואני ממש
פה איתך ולא עוזב אותך לרגע"

שבע"ה כל אחד ואחד מאיתנו יוציא את האור הפנימי הזה כלפי חוץ!
וימשיך להפיץ תורה וחסד בעולם
(חג חנוכה שמח)

"הנרות הללו
קודש הם"

